Agri-Monitor
Actuele informatie uit de land- en tuinbouw
April 2010

Groei in bedrijfsgrootte vooral bij beter presterende bedrijven

Hennie van der Veen en Kees de Bont

Bedrijven laten in de loop van de tijd verschillende ontwikkelingen zien. Sommige bedrijven groeien in omvang, andere daarentegen krimpen. In de akkerbouw kan die verandering worden weergegeven op basis van de ontwikkeling van de bedrijfsoppervlakte, in de melkveehouderij op basis van het aantal melkkoeien. De resultaten van bedrijven die in de jaren 2001-2008 deelnamen in het Informatienet geven aan dat groeiers al in de voorafgaande jaren een fundament hebben gelegd voor de uitbreiding van het bedrijf.

Verschillen tussen krimpers en groeiers

In de akkerbouw zijn er naar verhouding minder krimpende bedrijven dan in de melkveehouderij. In de melkveehouderij zijn er met 25% wel meer 'stevige groeiers' (meer dan 25% groei van de melkveestapel tussen 2001 en 2008) dan in de akkerbouw, waar het 20% van de bedrijven betreft. De krimpbedrijven waren in 2001 zowel in de akkerbouw als in de melkveehouderij al kleiner dan de groeibedrijven (tabel 1). De verschillen in omvang tussen de krimpbedrijven en de 'stevige groeiers' waren in 2001 in de akkerbouw nog vrij beperkt, namelijk 10%, maar al forser bij de melkveebedrijven (30%). In 2008 hebben de 'stevige groeiers' in de akkerbouw echter een twee maal zo groot bedrijf dan de krimpbedrijven. In de melkveehouderij zijn de 'stevige groeiers' zelfs 2,5 keer zo groot. Opmerkelijk is dat de akkerbouwbedrijven die een matige groei (van minder dan 25%) tussen 2001 en 2008 kenden, in 2001 nog wel gemiddeld groter waren dan de ‘stevige groeiers’.

Leeftijd ondernemer en moderniteit

De redenen voor krimp dan wel (stevige) groei verschillen per bedrijf. Het Informatienet geeft hierover enige indicatie. Zo zijn de bedrijfshoofden op de groeibedrijven in 2008 gemiddeld wat jonger dan op de krimpende bedrijven, vooral omdat er op de groeibedrijven vanaf 2001 meer bedrijfsovernames plaats hebben gevonden. Dat ook de bedrijfsuitrusting (moderniteit van gebouwen, machines e.d.) van de 'stevige groeiers' al in 2001 jonger is dan van de krimpbedrijven, wijst er op dat de groeiers meer gewend zijn te investeren. Dit geldt vooral in de melkveehouderij. De melkveebedrijven met een flinke groei investeerden in de jaren 2001-2008 zo veel in de bedrijfsuitrusting dat de moderniteit ook flink toeneemt. De uitbreiding van de melkveestapel op deze bedrijven is zodanig groot dat er ook in nieuwe stallen is geïnvesteerd. In de akkerbouw is de moderniteit van de bedrijfsuitrusting van de 'stevige groeiers' nauwelijks hoger geworden; deze ondernemers hebben vooral geïnvesteerd in de aankoop van grond.

LEI
WAGENINGEN UR

Rentabiliteit en bedrijfswaarde

De bedrijven die groeien hebben een hogere rentabiliteit en een hoger inkomen dan gemiddeld is behaald in de melkveehouderij respectievelijk de akkerbouw. Hiermee wordt in financieel opzicht een basis gelegd om groei van het bedrijf mogelijk te maken. De 'stevige groeiers' in de akkerbouw investeerden in de periode 2001-2008 netto voor bijna 700.000 euro. Hiervoor hoefde het vreemd vermogen per saldo, rekening houdend met de aflossingen, 'slechts' met 300.000 euro toe te nemen.

De solvabiliteit (het aandeel eigen vermogen in het bedrijfsvermogen) van deze akkerbouwers daalde gemiddeld echter nauwelijks. Door de waardetoename van grond kon het eigen vermogen ook toenemen. Ook bij de 'stevige groeiers' in de melkveehouderij is het vreemd vermogen toegenomen met minder dan de helft van de netto-investeringen, die op meer dan 1 miljoen euro uitkwamen. De solvabiliteit van deze melkveehouders is wel duidelijk gedaald. Dat is mede het gevolg van de waardedaling van de melkquota vanaf 2006.

Tabel 1 **Kenmerken van krimpende en groeiende bedrijven in de akkerbouw en melkveehouderij, 2001-2008**

Kenmerken bedrijven		Akkerbouw			Melkvee		
		Krimp	Minder dan 25% groei	Meer dan 25% groei	Krimp	Minder dan 25% groei	Meer dan 25% groei
Aandeel bedrijven per type (in %)		29	51	20	34	41	25
Omvang bedrijf (ha cultuurgrond bij akkerbouwbedrijven, stuks melkvee bij melkveebedrijven)	2001	51	63	57	50	58	65
	2008	41	69	82	41	67	101
Leeftijd oudste ondernemer	2001	51	50	49	48	48	46
	2008	58	52	54	53	51	49
Rentabiliteit (opbrengst per 100 euro kosten, tov gemiddelde sector, in %)	2001	-15	4	8	-7	2	4
	2008	-15	1	10	-14	1	8
Inkomen (tov gemiddelde sector, x 1.000 euro	2001	-26	9,8	12,1	-15,6	4,7	13,4
	2008	-31,6	5,6	30,8	-34,1	10,6	28,5
Solvabiliteit (%)	2001	76	79	71	67	70	67
	2008	80	80	70	70	69	60
Moderniteit (%)	2001	38	38	40	33	33	36
	2008	33	35	41	32	34	48
Toename vreemd vermogen (x 1.000 euro)	van 2001-08	-5	143	299	23	191	518
Investeringen (x 1.000 euro)	tot. 2001-08	329	590	1.182	324	674	1.522
w.v. gebouwen	tot. 2001-08	58	88	168	99	114	348
w.v. grond en grondverbetering	tot. 2001-08	32	188	608	50	169	294
w.v. immateriële activa	tot. 2001-08	7	15	49	40	157	511
w.v. machines, installaties en werktuigen	tot. 2001-08	109	184	243	83	157	228
Desinvesteringen (x 1.000 euro)	tot. 2001-08	141	183	493	238	176	466
Netto investeringen (x 1.000 euro)	tot. 2001-08	188	407	689	86	498	1.056
Aandeel toename vreemd vermogen in investeringen	tot. 2001-08	-3%	35%	43%	27%	38%	49%

Bron: Informatienet.

Ook krimpers investeren

Het krimpen van het bedrijf betekent niet dat er in het geheel niet meer wordt geïnvesteerd. De krimpende bedrijven in de akkerbouw investeerden netto gemiddeld nog ongeveer 190.000 euro en die in de melkveehouderij bijna 90.000 euro.

Op de krimpende akkerbouwbedrijven kon dat gemiddeld worden gefinancierd zonder dat de ondernemers per saldo nieuw vreemd vermogen aan moesten trekken.

Op de krimpende melkveebedrijven moest wel bij geleend worden, maar de solvabiliteit nam wel toe. De krimp van die melkveebedrijven was bijna 20% van de melkveestapel (gemiddeld 9 melkkoeien). Bij een groei van de melkproductie per koe met gemiddeld ruim 1% per jaar houdt dat in dat de melkproductie op deze bedrijven gemiddeld met circa 10% is gedaald in de periode 2001-2008.

Kanttekeningen

In deze analyse voor groei of krimp van de bedrijven in de akkerbouw en de melkveehouderij is alleen uitgegaan van de oppervlakte respectievelijk de omvang van de melkveestapel. Dat zijn op zich belangrijke kengetallen, maar ze brengen niet de ontwikkeling van het gehele bedrijf in beeld. In de akkerbouw kan door verandering in het bouwplan, bijvoorbeeld door een deel van de granen te vervangen door intensievere gewassen, een in oppervlakte kleiner geworden bedrijf alsnog (in nge) gelijk of groter zijn geworden. Op de melkveebedrijven kan een verkleining van de melkveestapel zijn gecompenseerd door een toename van het aantal andere dieren. Verder is geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat bedrijven meer of minder aan verbreding zijn gaan doen.